

In memoriam
Alexandru Barnea
17.2.1944 – 8.5.2020

Nachruf
von Adriana Panaite

Necrolog
de Adriana Panaite

Obituary
by Adriana Panaite

Am Freitag, den 8. Mai 2020, ist Alexandru Barnea von uns gegangen. Die schmerzhafteste Nachricht seines vorzeitigen Todes verbreitete sich wie ein Lauffeuer; niemand wollte es glauben. Zu früh und unerwartet verloren wir einen hoch angesehenen Archäologen, einen renommierten Altphilologen, einen emeritierten Professor, in erster Linie aber einen Mann von seltener Bescheidenheit und wahren Seelenadel. Professor Barnea, ein außergewöhnlicher Kenner der griechisch-römischen Antike mit einem enzyklopädischen Wissen, gehörte (– zu früh tritt die Vergangenheit an die Stelle der Gegenwart –) zu einem Typus des Intellektuellen, der heutzutage vom Aussterben bedroht ist. In der hochspezialisierten Welt der modernen Forschung repräsentierte Alexandru Barnea einen Maßstab universalen Wissens, das er großzügig teilte. Von der Geschichte bis zur Archäologie, von der Literatur bis zur Religion oder Philosophie, erwies er sich fachübergreifend als leidenschaftlicher, scharfsinniger und geistreicher Diskussionspartner.

Müssten wir Alexandru Barnea in einem Satz charakterisieren, so beschrieben wir ihn am treffendsten als den geistigen Vater vieler Generationen von Historiker:innen und Archäolog:innen. Die politischen Veränderungen, die nach 1989 eintraten und auf die, wie er selbst gestand, niemand zu hoffen gewagt hatte, brachten Alexandru Barnea 1992 als kooptiertes Mitglied an die Abteilung für Alte Geschichte und Archäologie der

Historischen Fakultät der Universität Bukarest. In dieser neuen Ära verband er

DE

Vineri, 8 mai 2020. Profesorul Alexandru Barnea a plecat dintre noi. Știrea dureroasă a plecării lui premature s-a răspândit ca fulgerul, nimănui nu-i venea să creadă! Nedrept și neașteptat, am pierdut un arheolog distins, un clasicist renumit, un profesor emerit, dar mai ales un Om de o rară modestie și noblețe sufletească. Extraordinar cunoscător al antichității greco-romane și cu o cultură de formație enciclopedică, Profesorul Alexandru Barnea aparținea (– prea repede timpul trecut a luat locul timpului prezent –) unui tip uman și intelectual pe cale de dispariție în ziua de azi. În lumea ultra-specializată a cercetării actuale, Profesorul Alexandru Barnea reprezenta reperul informației complete, oferite cu generozitate. Mai mult, oricare ar fi fost domeniul, de la istorie la arheologie, de la literatură la religie sau filozofie, se dovedea un partener de discuție pasionat, plin de spirit și elevat.

Dacă ar fi să-l caracterizăm într-o singură frază, de departe cea care i se potrivește cel mai bine este aceea de părinte spiritual a numeroase generații de istorici și arheologi. Schimbările politice intervenite după 1989, și la care, așa cum chiar dumnealui mărturisise, nu mai spera nimeni, au însemnat cooptarea în 1992, la Facultatea de Istorie a Universității București, la Catedra (ulterior Departamentul) de Istorie Veche și Arheologie. Începea o perioadă nouă în care munca de cercetător la Institutul de Arheologie avea să se împletească strălucit cu activitatea

didactică și de îndrumare a tinerilor studenți și ulterior masteranzi sau doctoranzi.

RO

On Friday, 8 May 2020, Alexandru Barnea left us. The painful news of his premature departure has spread like wildfire and we still cannot believe it. Too soon and unexpectedly have we lost a distinguished archaeologist, a famous classicist, a professor emeritus, and above all a man of rare modesty and nobility of soul. As an extraordinary connoisseur of Graeco-Roman antiquity and with an encyclopaedic knowledge of his field, Professor Barnea belonged to a class of intellectuals on the verge of extinction. In the now ultra-specialised world of research, Alexandru Barnea represented a milestone of universal knowledge that he generously shared. Moreover, across many disciplines, from history to archaeology, literature to religion or philosophy, he proved to be a passionate, witty and an elevated discussion partner.

If we were to characterise him in one epithet, the one that is by far best suited to him is that of spiritual father to many generations of historians and archaeologists. The political changes that took place after 1989 and to which, he himself confessed, no one had dared to hope for, meant the co-optation at the Department of Ancient History and Archaeology of the Faculty of History of the University of Bucharest in 1992. A new period began in which his work as a researcher at the Institute of Archaeology »Vasile Parvân« would brilliantly intertwine with his didactic supervision of young students and later master's students or doctoral candidates at the

university. The time had come in which Alexandru Barnea could share his

EN

seine Forschungsarbeit am Institut für Archäologie »Vasile Parvân« hervorragend mit seinen Fähigkeiten als Lehrer und Betreuer von Studierenden und Doktorand:innen an der Universität. Damit war für ihn die Zeit gekommen, in der er sein durch persönlichen Einsatz und familiären Hintergrund erworbenes Wissen weitergeben konnte.

Geboren als Sohn von Ion Barnea, einem berühmten Kenner der christlichen Antike, besuchte er als Kind mit seinem Vater häufig die archäologischen Stätten der Dobrukscha und erhielt eine humanistische Ausbildung, mit der seine Eltern bereits in seiner Kindheit den Grundstein für das Studium der klassischen Sprachen und der Antike legten. Aus Sorge um seine Familie und aus Rücksicht auf die Ausbildung seines Sohnes hatte Ion Barnea angesichts des kommunistischen Terrors, der in den 1950er und 1960er Jahren herrschte, seine Stelle als Dozent für Geschichte der christlichen Kunst am Orthodoxen Theologischen Institut in Bukarest aufgegeben. Die spätere Wahl Alexandru Barneas zum Dekan der Historischen Fakultät im Jahr 1996 – eine Position, die er für zwei Amtszeiten innehatte – glich in gewisser Weise einer moralischen Wiedergutmachung für die aus politisch-ideologischen Gründen erfolgte Absetzung seines Vaters. Ion Barnea war zwischen 1949 und 1951 außerordentlicher Professor am Institut für Geschichte derselben Fakultät gewesen.

Als Absolvent der Fakultät für Klassische Philologie der Universität Bukarest im Jahr 1967 erlangte Alexandru Barnea ein Jahr später eine Stelle

DE

Venise momentul în care putea dăru-i din știința acumulată anterior, prin efortul personal sau al familiei.

Fiu al lui Ion Barnea, ilustru cunoscător al antichităților creștine, mersese de mic copil, alături de tatăl său, pe importante șantiere dobrogene și avusesse parte de o educație aleasă, părinții îndrumându-i pașii către studiul limbilor clasice și al antichității. Din grijă pentru familie și pentru urmași față de teroarea comunistă care îi putea oricând lovi, așa cum de altfel s-a și petrecut cu mai mulți membri ai familiei în anii '50-'60 ai secolului al XX-lea, Ion Barnea a renunțat la postul de conferențiar pentru istoria artei creștine la Institutul Teologic Ortodox din București, gândindu-se la dosarul școlar al fiului său. Alegerea Profesorului Alexandru Barnea ca decan al Facultății de istorie în 1996 – funcție pe care a îndeplinit-o pe parcursul a două mandate, a însemnat într-un fel poate și o reparație morală, peste timp, pentru îndepărtarea pe considerente politico-ideologice a tatălui său, conferențiar la Catedra de Istorie a aceleiași facultăți, între 1949 și 1951.

Absolvent al Facultății de Limbi Clasice a Universității din București în 1967, un an mai târziu intra prin concurs la Institutul de Arheologie. Mulți ani mai târziu, vremurile fiindu-i potrivnice, reușește să-și susțină doctoratul, în cadrul Facultății de Istorie din București, cu o teză privind viața economică la Dunărea de Jos în epoca romană târzie, elaborată sub îndrumarea acad. E. Condurachi (1983). A participat alături de Ion Barnea la marile

RO

knowledge acquired through his pursuit of science and his family background.

As the son of Ion Barnea, illustrious connoisseur of Christian antiquities, Alexandru Barnea spent much of his childhood visiting important archaeological sites from Dobruja with his father and received a humanistic education, which his parents used to guide his steps towards the study of classical languages and antiquity. Out of concern for his family's safety and his son's education against the communist terror present in the 1950s and 1960s, Ion Barnea gave up his position as a lecturer on the history of Christian art at the Orthodox Theological Institute in Bucharest. The later election of Alexandru Barnea as dean of the Historical Faculty in 1996, a position he held for two terms, seemed in some ways a moral compensation for his father's dismissal for political-ideological reasons. Ion Barnea had been an associate professor at the Department of History of the same faculty, between 1949 and 1951.

Alexandru Barnea graduated from the Faculty of Classical Languages at the University of Bucharest in 1967, and one year later obtained a competitive position at the Institute of Archaeology. Many years later, though the times were hostile for him, he managed to defend his PhD at the Faculty of History in Bucharest. His thesis under the guidance of Emil Condurachi was on economic life on the lower Danube during the Late Roman period (1983). Together with his father, he participated in the great archaeological campaigns

EN

am Institut für Archäologie. Viele Jahre später, in einer ihm feindlich gesinnten Zeit, gelang ihm die Promotion an der Universität Bukarest mit einer Arbeit über das Wirtschaftsleben an der unteren Donau in der spätrömischen Zeit, die er unter der Leitung von Emil Condurachi (1983) verfasste. Zusammen mit seinem Vater nahm er an den großen Grabungskampagnen in *Noviodunum* / Isaccea, Niculițel, Giurgiu, dem Höhlenkloster Murfatlar, Mangalia, Enisala, *Dinogetia* / Garvăn, *Tropaeum Traiani* / Adamklissi und vielen weiteren teil. 1975 übernahm er die wissenschaftliche Leitung der beiden letztgenannten Stätten und setzte somit die archäologischen Forschungen seines Vaters fort. Nachdem die Arbeiten in *Dinogetia* und insbesondere die in *Tropaeum Traiani* im letzten Jahrzehnt der kommunistischen Herrschaft stark reduziert und unter erschwerten Bedingungen durchgeführt worden waren, konnten die Ausgrabungen an jenen Stätten nach 1992 stark erweitert werden. Eine sichere Finanzierung ermöglichte seitdem sogar die Erschließung neuer Grabungssektoren. Seit 1994 haben zahlreiche angehende Archäolog:innen in Adamklissi gearbeitet und gelernt; sie kamen so mit der Feldforschung in Kontakt, und viele von ihnen entschieden sich anschließend für diesen Beruf. Zweifellos ist Adamklissi eine wahre archäologische Ausbildungsstätte, und die Studierenden von damals sind die Mentor:innen

DE

von heute – unabhängig davon, in welcher Einrichtung sie inzwischen tätig

campanii arheologice de la *Noviodunum* / Isaccea, Niculițel, Giurgiu, Murfatlar-Complexul rupestru Basarabi, Mangalia, Enisala, *Dinogetia* / Garvăn, *Tropaeum Traiani* / Adamclisi etc. Din 1975 a preluat conducerea științifică a celor din urmă două situri menționate, continuând astfel cercetările arheologice întreprinse de tatăl său. Mult diminuate și desfășurate în condiții deosebit de grele în ultimul deceniu comunist, săpăturile arheologice de la *Dinogetia*, dar, mai ales, cele de la *Tropaeum Traiani*, au putut fi mult amplificate după 1992. Finanțarea acestora a fost mult mai consistentă și au putut fi deschise noi sectoare de cercetare. Cu începere din 1994, generații întregi de studenți și-au efectuat practica arheologică la Adamclisi. Luau astfel contact cu munca de teren și mulți dintre ei și-au ales în final această meserie. Fără îndoială, Adamclisi a fost un șantier școlă, iar studenții de atunci sunt îndrumătorii de astăzi, indiferent unde își desfășoară activitatea: muzee, institute de cercetare sau facultăți.

Sunt nenumărate direcțiile în care Alexandru Barnea s-a implicat. De la conducerea Facultății de Istorie, căreia a încercat să-i ofere o deschidere cât mai largă, la contribuții importante legate de legislația privind domeniul arheologiei și protecției monumentelor, înființarea Serviciului de Arheologie în cadrul Ministerului Culturii sau rolul și funcționarea Comisiei Naționale de Arheologie, până la Societatea de Studii Istorice din România, nu fără a uita însă

RO

efortul nobil, ducând mai departe exemplul profesorilor săi de odinioară, lancu

at *Noviodunum* / Isaccea, Niculițel, Giurgiu, Murfatlar-Basarabi, Mangalia, Enisala, *Dinogetia* / Garvăn, *Tropaeum Traiani* / Adamclisi among others. In 1975, he took over the scientific management of the latter two sites, thus continuing his father's archaeological research. After the difficult political conditions in the last decade of communist rule reduced work in *Dinogetia* and especially in *Tropaeum Traiani*, conditions allowed work at those sites to be expanded after 1992. This political shift allowed for continuous financing to be achieved and new research sectors to be opened. Since 1994, generations of students have attended field school at Adamclisi. This got them in touch with the archaeological field work, and many of them later chose this profession. Undoubtedly, Adamclisi was an educational site where the students of the past became today's mentors, no matter whether their work is in museums, research institutes or universities.

Other than teaching and academic research Alexandru Barnea was involved in various organisational activities such as the leadership of the Faculty of History focussing on a broad range of research topics and international collaborations, important contributions related to the legislation on archaeology and the protection of cultural heritage, the establishment of the Archaeological Service within the Ministry of Culture, the role and functioning of the National Archaeology Commission, and the Society of Historical Studies in

EN

Romania, noting his noble effort to save the Society of Classical Studies in

sind: ob in Museen, in Forschungsinstituten oder an Universitäten.

Alexandru Barneas Wirken beschränkte sich nicht allein auf die Forschungsarbeit und Ausbildung von Studierenden: von der Leitung der Fakultät für Geschichte – mit dem Ziel einer breiten thematischen Ausrichtung und internationalen Kooperationen – über wichtige Beiträge zu juristischen und praktischen Aspekten des Kulturgüterschutzes, die Einrichtung des Archäologischen Dienstes im Kulturministerium und die Rolle der Nationalen Archäologiekommission bis hin zur Gesellschaft für historische Studien in Rumänien. Nicht zu vernachlässigen ist die Tatsache, dass Alexandru Barnea mit edlen Bemühungen dem Beispiel seiner ehemaligen Professoren Iancu Fisher und Eugen Cizek folgte, um die Gesellschaft für Klassische Studien in Rumänien zu bewahren.

Alexandru Barnea ist Autor von mehr als 150 wissenschaftlichen Publikationen. Auch ist er Koautor großer Überblickswerke wie ›*La Dobroudja romaine*‹ (1991, mit Alexandru Suceveanu) oder die von der Rumänischen Akademie herausgegebene ›Abhandlung über die Geschichte der Rumänen‹. Er nahm an zahlreichen internationalen Kongressen und Konferenzen teil und erhielt renommierte Titel und Auszeichnungen, darunter den Vasile-Pârvan-Preis der Rumänischen Akademie (1979) und den Nationalen Orden ›Für Verdienst‹ (›*Pentru Merit*‹) im Rang eines Offiziers, der ihm vom rumänischen Präsidenten verliehen wurde (2000).

DE

Fisher și apoi Eugen Cizek, pentru salvarea Societatea de Studii Clasice din România.

Este autorul a peste 150 de publicații științifice. Se numără printre autorii unor mari sinteze precum ›*La Dobroudja romaine*‹ (1991, alături de Alexandru Suceveanu) sau ›*Tratatul de Istorie a Românilor*‹, publicat de Academia Română. A participat la numeroase congrese și conferințe internaționale și a deținut prestigioase titluri și premii, între care premiul ›Vasile Pârvan al Academiei Române (1979) și Ordinul Național ›Pentru Merit în grad de ofițer conferit de Președinția României (2000).

A plecat prea repede, ar mai fi avut mult de dăruit ... Ne rămâne amintirea unui om extraordinar în preajma căruia am avut privilegiul să fim o vreme.

RO

Romania, continuing in the footsteps of his former professors Iancu Fisher and Eugen Cizek.

Alexandru Barnea is the author of over 150 scientific publications and is one of the authors of great syntheses published by the Romanian Academy such as ›*La Dobroudja romaine*‹ (1991, with Alexandru Suceveanu) or ›*The treatise on the History of Romanians*‹. He participated in numerous international congresses and conferences and held prestigious titles and awards including the Vasile Pârvan Award of the Romanian Academy (1979) and the National Order ›*Pentru Merit*‹ (›*Pentru Merit*‹) in the rank of officer conferred by the Romanian President (2000).

He left us too quickly and had a lot more to give. We are left with the memory of an extraordinary man with whom we had the privilege to be together for a while.

EN

Alexandru Barnea ist zu früh von uns gegangen und hätte noch Vieles zu geben gehabt ... Was uns bleibt, ist die Erinnerung an einen außergewöhnlichen Mann, mit dem wir das Privileg hatten, eine Zeit lang zusammen gewesen zu sein.

DE

